

Володимир Миколайович ОРЕЛ

доктор економічних наук, професор, професор кафедри організації бізнесу та менеджменту Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка
ORCID ID: 0000-0002-1609-1731

Михайло Олександрович КОРНІЄЦЬКИЙ

здобувач другого освітнього рівня вищої освіти, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

КРИТЕРІЙ ЕФЕКТИВНОСТІ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ СВИНАРСТВА

Орел В. М., Корнієцький М. О. Критерій ефективності розвитку виробництва продукції свинарства. *Український журнал прикладної економіки*. 2021. Том 6. № 2. С. 268 – 273.

Анотація

Ефективність розвитку виробництва - важлива і багатогранна економічна категорія, на яку впливає сукупність різних факторів. Вона може сприяти розвитку сільськогосподарських організацій і галузей або стримувати його. Забезпечення раціонального управління ефективністю виробництва викликає необхідність здійснення комплексного дослідження джерел та умов її зростання. Розвиток виробництва свинини та підвищення його ефективності в країні повинні здійснюватися на основі зростання продуктивності тварин, їх плодючості, збільшення інвестицій в свинарську галузь, концентрації поголів'я, поліпшення матеріально-технічної бази господарств, а також вдосконалення державної підтримки виробників свинини. У зв'язку з цим, оцінка організаційно-економічних умов підвищує зацікавленість сільських товаровиробників у нарощуванні сировинних можливостей сфери переробки на основі дослідження динаміки та рівня закупівельних цін, установлюваних м'ясокомбінатами відповідно до категорії вгодованості свиней.

Ключові слова: ефективність виробництва, товаровиробники, продукція свинарства, фактори ефективності виробництва, економетрична модель, кооперування виробництва, споживання.

Volodymyr OREL

Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Organization of Production, Business and Management,
Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture

Mykhailo KORNIETSKYI

Applicant for the Second Level of Higher Education,
Taras Shevchenko National University of Kyiv

CRITERIA FOR EFFICIENCY OF DEVELOPMENT OF PIG PRODUCTION

Orel V., Korniietskyi M. Criteria for efficiency of development of pig production. *Ukrainian Journal of Applied Economics*. 2021. Volume 6. № 2, pp. 268 – 273.

Abstract

The volume of pork production by the country's commodity producers depends on the ratio of production at large specialized enterprises, as well as in personal subsidiary, peasant (farmer) farms and on small farms of agricultural enterprises located in supply and marketing cooperatives. Efficiency of production development – an important and multifaceted economic category affected by the combination of different factors. It can promote the development of agricultural organizations and industries and to restrain him. Production efficiency as an economic category that expresses the essence of the process of renewal and reflects the level of achievement of the main goals, which are described by the system of economic laws in accordance with social reproduction. Ensuring sustainable management of production efficiency is the need for a comprehensive study of the sources and conditions of growth. The organization of pork production on an industrial basis for many years concludes that even regardless of the economic situation in the country, pig farms and industrial farms are more intensive use of genetic potential of pigs, human and production capi-tal, there are savings of financial and material resources. Development of pork production and increase its efficiency in the country should be based on growth performance of animals, their fertility, increased investment in pig

© Володимир Миколайович Орел, Михайло Олександрович Корнієцький, 2021

industry concentration of livestock, improvement of logistics enterprises, and improving public support pork producers. In this regard, the assessment of organizational and economic conditions of rural producers increases interest in increasing the capacity of the raw processing based on the study of dynamics and purchase price be determined according to the category of meat processing plant nutritional status of pigs.

Keywords: *production efficiency, commodity producers, pig production, production efficiency factors, econometric model, production cooperation, consumption.*

JEL classification: Q10

Вступ

Загальна ідеологія визначення критерію ефективності виражається в необхідності отримання маси чистого прибутку в обсязі, що дозволяє вести розширене відтворення. У теоретичному відношенні таке тлумачення сутності ефективності виробництва не зовсім вірно, оскільки звужує зону її прояву. По-перше, в ході послідовного розширеного відтворення виникають диспропорції між галузями та кризою перевиробництва. По-друге, необхідно виходити з того, що ефективність виробництва - це результат технологічних та організаційно-економічних зусиль товаровиробників в умовах як розширеного, так і простого відтворення. По-третє, всі форми відтворення носять тимчасовий характер, обмежені фінансовими ресурсами та прогнозними очікуваннями, їх функціонування підпорядковане досягненню поставленої мети. По-четверте, всі форми відтворення реалізуються як в розвинених, так і в слабких, в економічному відношенні, країнах.

Виходячи з цього, ефективність сільськогосподарського виробництва можна представити як економічну категорію, що характеризує рівень доцільності виробництва і реалізації продукції. У теоретичному відношенні така трактовка сутності ефективності застосовна до всіх форм відтворення, де основними критеріями, відповідно до поставлених цілей, можуть бути: отримання валового доходу, прибутку, скорочення збитків, збереження маточного поголів'я тварин, освоєння ринку реалізації продукції свинарства. Наявність таких цільових критеріїв ефективності розвитку свинарства дозволить сільськогосподарським товаровиробникам ефективно прогнозувати і управляти процесами формування політики бізнесу в галузі.

Проблеми у розвитку свинарства є наслідком неефективного використання наявного в галузі ресурсного потенціалу, недостатньої уваги з боку державних і регіональних органів управління. Несприятливо вплинули на її розвиток, також, процеси реформування національної економіки, перебудови сільського господарства та пов'язаних з ним галузей.

На думку багатьох економістів, в даний час ефективність агропромислового виробництва виражається в створенні умов для розширеного відтворення сировини, продовольства, в підвищенні рівня та якості життя населення. Особливості ефективності виробництва свинини досліджували В.І. Герасимов, В.П. Рибалко, І.О. Скибенко, В.С. Топіха, О.М. Царенко, П.В. Щепієнко та ін. Досліджуючи погляди вітчизняних і зарубіжних авторів на теорію ефективності сільськогосподарського виробництва, в тому числі свинарства, необхідно відзначити, що серед економістів немає єдиної думки про критерії, форми і види ефективності.

Мета статті

Метою статті є ґрунтовне дослідження особливостей критеріїв ефективного розвитку виробництва м'ясопродуктів в галузі свинарства в контексті розробки моделей для підвищення обсягів споживання.

Виклад основного матеріалу дослідження

Структурні зміни у виробництві свинини та її переробці, не забезпечені відповідними механізмами взаємозацікавленої господарської взаємодії, привели до зниження ефективності функціонування галузі та загострення проблеми продовольчого забезпечення країни. У зв'язку з цим, в сучасних умовах необхідне створення умов та здійснення комплексу заходів з відновлення господарського комплексу свинарства,

які забезпечують збільшення виробництва свинини сільськими товаровиробниками різних організаційно-правових форм, з метою нарощування сировинних можливостей галузі, а також завантаження наявних виробничих потужностей в сферах переробки та реалізації продукції свинарства.

Рішення даної задачі можливе на основі здійснення наступних заходів:

1. На державному рівні (створення правових, організаційних та економічних умов розвитку галузі свинарства відповідно до прийнятої галузевої цільової програми розвитку свинарства);

2. На регіональному рівні (прийняття комплексних програм розвитку свинарства як важливої складової системи продовольчого забезпечення країни; в рамках даних програм - здійснення структурних перетворень в галузі відповідно до наявного виробничого потенціалу і налагодження ефективної взаємодії виробників свинини з обслуговуючими підприємствами);

3. На рівні господарюючих суб'єктів (створення необхідних умов для ефективного виробництва свинини) [1].

Реалізація запропонованих заходів дозволить системно впливати на ефективність господарюючих суб'єктів у галузі. Рівень розвитку виробництва продукції свинарства і його економічна ефективність визначаються складною сукупністю факторів, які надзвичайно різноманітні за своїм характером, складністю, тривалістю дії. Вони взаємопов'язані, тому визначити вплив кожного з них окремо на економічну ефективність досить складно. Тільки облік впливу всієї сукупності факторів дає найкращі результати господарської діяльності. З цією метою проведена систематизація факторів, що впливають на підвищення ефективності виробництва продукції свинарства (рис. 1). Основні фактори ефективності виробництва продукції свинарства поділяються на чотири групи: селекційно-генетичні; технологічні; технічні; організаційно-економічні.

Однак, на сьогоднішній день виникає масштабність соціальних та екологічних проблем, що вимагає урахування впливу на ефективність, також, соціальних та екологічних факторів і виділення їх у самостійні групи. При розвиненій соціальній інфраструктурі (наявність впорядкованого житла, дошкільних установ, об'єктів освіти, культури, сфери послуг, обслуговування та відпочинку) з'являються нові можливості в стимулюванні праці, підвищенні ефективності виробництва. На ефективність і підвищення рівня організації виробництва значний вплив мають склад і рівень кваліфікації кадрів, зростання продуктивності праці, зміцнення трудової дисципліни, економія часу на виробництво одиниці продукції. Облік впливу екологічних факторів стає необхідною умовою при реалізації заходів, проектів, що проявляється в їх екологічну експертизу. У зв'язку з цим, підвищується роль не тільки критеріїв прибутковості та продуктивності, а й екологічної обґрунтованості технічних і технологічних рішень, екологічного контролю над діяльністю організацією. Негативний вплив виробничої діяльності на екологію відбивається на якості продукції, що випускається, що, в свою чергу, знижує ефективність виробництва.

Розглядаючи ефективність діяльності галузі свинарства, ми приходимо до висновку що воно залежить від багатьох факторів. Також потрібно зазначити що кожен з них впливає на ефективність безпосередньо та і в сукупності. Для виявлення цих зв'язків ми провели множинну кореляційно-регресійний аналіз [3].

Економетрична модель побудована на даних 11 сільськогосподарських підприємств України, які мають поголів'я свиней. Для вирішення завдання з виявлення найбільш істотних факторів, що впливають на вихід валової продукції від однієї основної свиноматки (y), були визначені наступні чинники: x_1 – середньодобовий приріст, г; x_2 – середня маса однієї реалізованої голови, кг; x_3 – поголів'я свиней на 100 га ріллі, гол; x_4 – приплід на 1 основну матку, гол; x_5 – витрати кормів на 100 кг приросту, ц к. е.; x_6 – витрати праці на 100 кг приросту, люд.-год; x_7 – фондоозброєність, тис. грн; x_8 – заробітна плата, грн.

Рівень споживання свинини становитиме 66% від раціональної норми (28 кг). Згідно з розрахунками, потреба населення регіону в свинині до 2020 р., в порівнянні з 2012 р., збільшиться на 28,5%. Таким чином, в найближчі роки вона сильно не зміниться, незважаючи на збільшення її душевого споживання, що обумовлено, в основному, очікуваним зниженням чисельності населення в 2015 р., порівняно з 2012 р., на 4,9% [6].

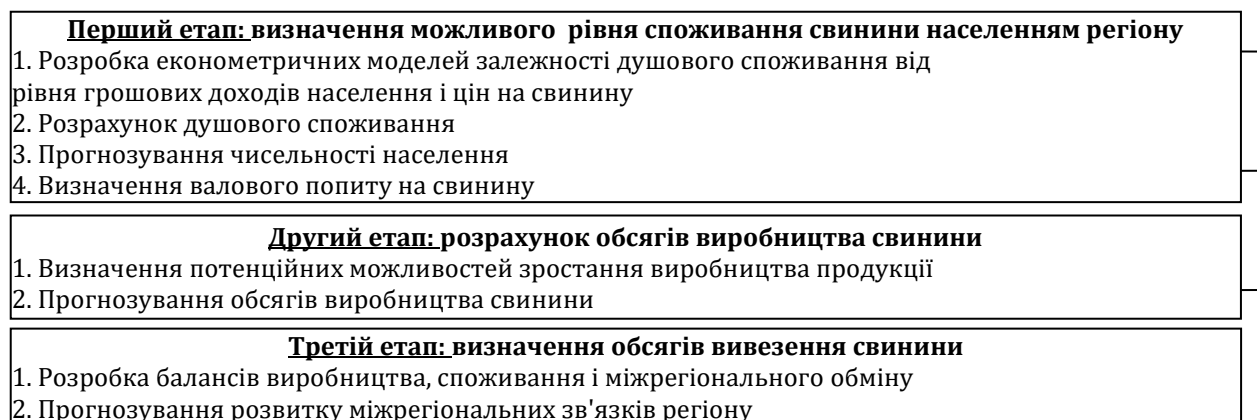

Рис. 2. Схема визначення прогнозних параметрів розвитку свинарства

Результати дослідження свідчать про те, що виробництво свинини до 2020 р. збільшиться майже на 40%, відносно рівня 2012 р. [6]. Це підвищує можливість збільшення вивозу свинини за межі регіону, а, отже, сприятиме розвитку міжрегіонального обміну. Одним з основних напрямків впливу держави на розвиток свинарства є регулювання цінових відносин. Те що ціну знімаються, існує зміна в закупівлях, нерівномірність розвитку підприємств в галузі стають причиною диспропорції в галузі свинарства.

На основі узагальнення передового досвіду в галузі кооперації нами пропонується система кооперування виробництва, переробки, реалізації свинини в формі постачальницько-збутового сільськогосподарського споживчого кооперативу (СССХПК) (рис. 3).

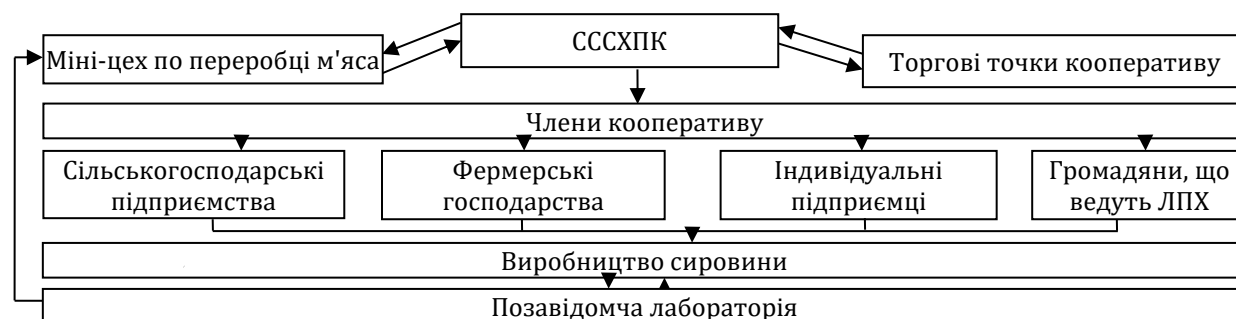

Рис. 3. Структура постачальницько-збутового сільськогосподарського споживчого кооперативу

Переваги аналізованого варіанта для членів кооперативу полягають в наступному:

- поліпшується фінансування, що дозволяє вести розширене відтворення на основі більш досконалих засобів виробництва і скорочення витрат з придбання молодняка і кормів;
- відбувається скорочення витрат обігу в розрахунку на одиницю продукції, що реалізується через кооператив;
- ЛПГ та ФГ, вступивши в кооператив, звільняються від необхідності самостійно займатися питаннями збуту продукції;
- вихід кооперативу на ринок в якості юридичної особи підвищує інтерес підприємств громадського харчування і торгівлі до реалізованої продукції;
- за рахунок ведення комерційної діяльності кооператив має можливість формувати прибуток, що підлягає розподілу між його членами [8].

Пропонована схема кооперування сільськогосподарських товаровиробників може бути успішно реалізована на практиці, але для цього буде потрібно забезпечити кооперативу підтримку (методичну, організаційну, фінансову і т. д.) з боку органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Створення подібних кооперативних структур в регіонах, з подальшим виходом на державний рівень, є важливим напрямком, що сприяє забезпеченню потреб населення у свинині та отриманню доходів від її реалізації.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Обсяг виробництва свинини товаровиробниками країни залежить від співвідношення виробництва продукції на крупних спеціалізованих підприємствах, а також в особистих підсобних, селянських (фермерських) господарствах та на малих фермах сільськогосподарських підприємств, які перебувають в постачальницько-збутових кооперативах. Їх основною метою є самозабезпечення потреб населення у свинині та отримання доходів від реалізації продукції свинарства (племінних тварин, поросят, відгодівельного поголів'я, свинини). Ефективність виробництва як економічна категорія, що виражає суть процесу оновлення і відображає рівень досягнення основних цілей, які описуються системою економічних законів відповідно до суспільного відтворення. Організація виробництва свинини на промисловій основі протягом багатьох років підсумовує, що навіть незалежно від економічної ситуації в країні, на свинокомплексах та фермерських господарствах промислового типу відбувається інтенсивніше використання генетичного потенціалу свиней, людського та виробничого капіталу, спостерігається економія фінансових та матеріальних ресурсів.

Список літератури

1. Березовський М.Д. Проблемні питання з удосконалення племінного свинарства в Україні та їх вирішення. *Свинарство*. 2014. Вип. 64. С. 37-48.
2. Волощук В.М., Замікула В.В., Підтереба О.І., Смилов С.Ю., Онищенко А.О. Інформаційні системи у прогнозуванні розвитку галузі свинарства. *Свинарство*. 2013. Вип. 63. С. 18-22.
3. Грей С. Як зменшити собівартість виробництва свинини. *Прибуткове свинарство*. 2013. № 4. С. 46
4. Кобернюк С.О. Органічне свинарство в Україні: перешкоди і напрями розвитку. *Економічна думка. «Інвестиції: практика та досвід»*. 2014. №13. С. 109-112
5. Микитюк Д., Колеснік І., Геймор М. Від чого залежить інтенсивне свинарство? *Пропозиція*. 2010. № 12. С. 23.
6. Ніценко В. С. Економічна ефективність інтенсифікації галузі свинарства: теоретико-методичний аспект. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2016. № 1. С. 107-111.
7. Статистичний щорічник України за 2012 р. К.: Державне підприємство „Інформаційно-аналітичне агенство”. 2013. 566 с.
8. Фандель Г. Теорія виробництва і витрат: пер. з нім.; під кер. і наук ред. М. Г. Грещака. К.: Таксон, 2000. 520 с.

References

1. Berezovs'kyu, M.D. (2014). «Problematic issues of improving breeding pig breeding in Ukraine and their solution». *Svynarstvo*. Vol. 64, pp. 37-48.
2. Voloshchuk, V.M., Zamykula, V.V., Pidtereba, O.I., Smyslov, S.YU. and Onyshchenko, A.O. (2013). «Information systems in forecasting the development of the pig industry». *Svynarstvo*. Vol. 63, pp. 18-22.
3. Hrey, S. (2013). «How to reduce the cost of pork production». *Prybutkove svynarstvo*. No 4, p. 46.
4. Kobernyuk, S.O. (2014). «Organic pig breeding in Ukraine: obstacles and directions of development». *Ekonomichna dumka. «Investytsiyi: praktyka ta dosvid»*. No13, pp.109-112.
5. Mykytyuk, D., Kolesnik, I. and Heymor, M. (2010). «What does intensive pig farming depend on?». *Propozytsiya*. № 12, p. 23.
6. Nitsenko, V. S. (2016). «Economic efficiency of intensification of the pig industry: theoretical and methodological aspect». *Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukraini*. No 1, pp. 107-111.
7. Statystychnyy shchorichnyk Ukrainy za 2012 r. Derzhavne pidpryyemstvo „Informatsiyno-analitychne ahentstvo”. [Statistical Yearbook of Ukraine for 2012. State Enterprise "Information and Analytical Agency"]. Kyiv. Ukraine.
8. Fandel' H., and Hreshchaka M. H. (2000). *Teoriya vyrobnytstva i vytrat*. [Theory of production and costs]. Takson. Kyiv. Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 18.04.2021 р.